

DREPTURILE OMULUI ÎN CORELAȚIE CU ABSORBȚIA FONDURILOR EUROPENE

GEORGETA ERIKA KUCIEL

ABSTRACT

Respect for human rights is a priority for the European Union and for Romania, in all policies which they carry. In this regard, the EU seeks to integrate human rights concerns in all its programs through various political and financial instruments at its disposal, including the funding of specific projects in this area. Among these tools is highlighted: European Instrument for Democracy and Human Rights with a budget of 1.3 billion Euros allocated for the period 2014-2020, the Development Cooperation Instrument, the Stability Instrument, the European Neighbourhood and Partnership Instrument, the European Development, the European Training Programme for Human Rights Lawyers etc.

Keywords: human rights, respect, EU funding programs development and integration, financial instruments, financing from European funds, portfolios protection

RÉSUMÉ

Le respect des droits de l'homme est une priorité pour l'Union européenne et pour la Roumanie, dans toutes les politiques qu'ils portent. À cet égard, l'UE cherche à intégrer les préoccupations pour les droits de l'homme dans tous les programmes par des divers instruments politiques et financiers à sa disposition, y compris le financement des projets dans ce domaine spécifique. Parmi ces outils est mis en évidence L'Instrument européen pour la démocratie et les droits de l'homme avec un budget de 1,3 milliards d'euros alloués pour la période 2014-2020, l'Instrument de coopération au développement, l'instrument de stabilité, l'Instrument européen de partenariat de voisinage, le développement européen, les programmes de formation pour les avocats des droits de l'homme Programme de formation etc.

Mots-clés: le respect des droits de l'homme, le développement des programmes de financement de l'UE et de l'intégration, les instruments financiers, le financement par des fonds, la protection européenne des Portfolios

Fondurile structurale și de coeziune.

Politica de coeziune a Uniunii Europene a fost și este finanțată prin două instrumente structurale și anume, Fondurile Structurale (Fondul European de Dezvoltare Regională – FEDR și Fondul Social European – FSE) precum și Fondul de Coeziune – FC.

Fondul European de Dezvoltare Regională sprijină investițiile care au ca scop crearea de locuri de muncă, infrastructura (de transport, de mediu, de sănătate, culturală, energie, asistență tehnică).

Fondul Social European investește în dezvoltarea și formarea profesională a resurselor umane, în capitalul uman, creșterea competitivității acestuia pe piața muncii, asigurarea oportunităților egale de învățare.

Fondul de Coeziune oferă sprijin statelor membre să își reducă diferențele dintre nivelurile de dezvoltare economică și socială și să-și stabilizeze economiile. Pentru perioada de programare 2007-2013, acest fond a fost adresat următoarelor țări ale Uniunii Europene: România, Bulgaria, Estonia, Cipru, Slovacia, Slovenia, Malta, Ungaria, Polonia, Portugalia, Cehia, Lituania, Letonia, Grecia. Prin acest fond sunt finanțate rețele transeuropene de transport, în special proiectele prioritare de interes

europen, definite de Uniunea Europeană, proiecte de mediu, energie.

În ceea ce privește țara noastră, aceste fonduri europene sunt bani intrați în economie, bani care nu vin din împrumuturi ci gratis de la Uniunea Europeană, aceasta fiind cea care controlează modul în care acești bani sunt cheltuiți. Pentru exercițiul financiar 2007-2013, României i-au fost alocate 19,2 miliarde de euro pentru toate cele 7 programe operaționale, sumă care este prevăzută în Cadrul Strategic Național de Referință. În conformitate cu prevederile politicii de coeziune a Uniunii Europene, aceste fonduri au ca destinație sprijinirea convergenței statelor membre în ceea ce privește creșterea competitivității și ocuparea forței de muncă.

Evoluția gradului de absorbție a fondurilor europene. La finalul anului 2010, Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale a furnizat un raport referitor la evoluția absorbției fondurilor europene în România conform căruia rata de atragere a acestor fonduri este una foarte scăzută și anume 8,22% până la finalul lunii martie, raportat la alocarea pentru perioada 2007-2010. De asemenea, în luna aprilie a aceluiași an, Comisia Europeană a publicat un raport intermediar privind stadiul implementării politicii de

coeziune la nivelul Uniunii Europene precum și a punerii în alocare a programelor operaționale pentru exercițiul financiar 2007-2013 în statele membre. Din acest document reiese faptul că la nivelul Uniunii Europene, până în acel moment, volumul financiar raportat al proiectelor selectate era de 93,4 mld. euro ceea ce reprezintă peste 27% din resursele disponibile pentru Uniunea Europeană, aceste date fiind calculate pe baza rapoartelor strategice naționale transmise Comisiei Europene de fiecare stat membru; țara noastră se plasează pe penultimul loc cu o rată de absorbție de 14,1% înaintea Greciei cu un procent de 12%. De asemenea, conform situației prezentate de ACIS până la finele lunii martie, aproximativ 3 mld. lei au fost virati efectiv către beneficiarii programelor operaționale adică 8,22% din total alocări pentru perioada 2007-2010. Programul Operațional Regional a înregistrat cel mai mare grad de absorbție de 15,14%.

Conform statisticilor Uniunii Europene pe anul 2011 la care se face referire în Raportul Consiliului Fiscal¹, România a înregistrat o rată medie de absorbție de 17,3% situându-se astfel pe ultimul loc, după Slovacia cu 27,8% și Bulgaria cu 24%.

În cele ce urmează, va fi prezentată o situație a absorbției fondurilor structurale. Astfel, cea mai mare rată de absorbție a fondurilor europene este înregistrată de Lituania cu un procent de 48% urmată îndeaproape de Estonia cu un procent de 46,8% în contextul în care aceste țări dispun de alocări financiare destul de mici de 6,8 mld. euro respectiv, 3,4 mld. euro. În ceea ce privește Polonia, se constată că din totalul alocării financiare de 67,2 mld. euro, aceasta a înregistrat o rată medie de absorbție de 39%. Conform aceluiași Raport anual pe 2011 al Consiliului Fiscal, în luna decembrie 2011, cea mai mare rată de absorbție a fondurilor europene în țara noastră a fost atinsă de Programul Operațional Regional cu 24,95% în timp ce Programul Operațional Sectorial Transport a înregistrat cea mai mică rată de absorbție situându-se la 3,06% din total alocări.

În anul 2013, după experimentul austerității și al tăierilor salariale, economia a fost relansată, salariile au fost reîntregite și au fost din nou bani pentru investiții, toate acestea fiind asociate cu evoluția ratei de absorbție a

fondurilor europene. Au intrat în România peste 3 miliarde de euro reușind să ajungem la un grad de absorbție de 26% din totalul fondurilor alocate României.

Comisia Europeană a alocat 196 de milioane de euro pentru proiectele deja depuse, urmând ca alte 2,5 miliarde de euro să fie alocate companiilor românești pentru a-și spori productivitatea.

Programul Operațional Regional a atras fonduri în valoare de 700 milioane de euro în timp ce Programul Operațional Sectorial Transport a înregistrat rambursări în valoare de 373 milioane de euro. Prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane s-au accesat 484 milioane de euro, iar prin Programul Operațional Sectorial Mediu au fost atrase fonduri de peste 456 milioane de euro. Astfel, la sfârșitul lunii noiembrie, gradul de absorbție ajunsese la aproape 26%, România reușind astfel să atragă mai puțin de 5 miliarde de euro din cele aproape 20 de miliarde puse la dispoziție de Uniunea Europeană în perioada 2007-2013.

Cele mai bune performanțe le-au avut următoarele programe operaționale: Programul Operațional Regional – administrat de Ministerul Dezvoltării cu o rată totală de absorbție de 44% și Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative cu o rată de absorbție de 40%, administrat de Ministerul de Interne. Dacă Programul Operațional Regional² finanțează proiecte de reabilitare de drumuri, de școli și spitale ai căror beneficiari sunt, în general, primăriile și consiliile județene, Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative finanțează proiecte menite să ajute la eficientizarea administrației publice. Cea mai slabă absorbție o are programul destinat în special firmelor private din domenii precum producție, cercetare – dezvoltare, IT sau energie cu un grad de absorbție de doar 17,5%.

În ceea ce privește anul 2014, la finalul lunii septembrie, rata de absorbție a fondurilor structurale ajungea la 37,2%. Au intrat în conturile beneficiarilor de fonduri europene doar 125 de milioane de euro, în condițiile în care România mai are de cheltuit peste 12 miliarde de euro din această categorie de finanțări europene până la finalul anului 2015. Dacă până în 2013, Programul Operațional

¹ A se vedea Revista Română de statistică nr. 6/2012.

² www.mdrap.ro

Sectorial Transport se situa la capătul clasamentului privind gradul de absorbție, la finalul anului 2014 acesta a ajuns la 58,55%, potrivit datelor furnizate de Autoritatea de Management din Ministerul Transporturilor³. Tot în anul 2014 a fost inițiat procesul de fazare a proiectelor majore de infrastructură, dintre care o parte au fost transmise Comisiei Europene pentru a fi aprobate. Această fazare a proiectelor reprezintă un proces prin care proiectele aflate în implementare dar care nu se pot încheia până la data de 31 decembrie 2015 (sfârșitul perioadei de programare 2007-2013) vor fi continuate în următorul exercițiu de programare. Astfel, măsura prevede realizarea în prima fază, până la 31 decembrie 2016 a unei părți din proiect iar în faza a doua proiectul va fi finalizat.

Drepturile omului în contextul fondurilor europene

România și drepturile omului. România este din 1994 stat parte la „Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale” și se supune jurisdicției Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg. De asemenea, în cadrul Uniunii Europene, România a semnat în decembrie 2007 Tratatul de la Lisabona care conține „Carta Drepturilor Fundamentale”⁴.

Atât pentru țara noastră cât și pentru Uniunea Europeană, respectarea drepturilor omului reprezintă o prioritate a politicii externe. În conformitate cu prevederile Constituției României⁵, România este stat de drept, democratic și social în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989 și sunt garantate.

România, ca stat membru, participă activ la activitatea Consiliului Europei, organizație fondată pe principiile respectului pentru drepturile și libertățile fundamentale ale omului, pentru valorile democrației și ale statului de drept. Contribuind, totodată, și ca stat membru

al UE la consolidarea mandatului politic, la creșterea rolului Organizației de la Strasbourg la stabilitatea și securitatea Europei precum și la continuarea procesului de reunificare a continentului european. În acest sens, România a avut importante acțiuni pe plan internațional privind înființarea unor instituții puternice cu scopul de a asigura protejarea drepturilor omului și a participat, alături de statele partenere din Uniunea Europeană, la crearea în 2006, a Consiliului Drepturilor Omului al ONU⁶. De menționat și faptul că România a fost aleasă pentru a doua oară, membru al Consiliului Drepturilor Omului, în reuniunea plenară a Adunării Generale a ONU pentru perioada iunie 2011 – decembrie 2014.

Uniunea Europeană se angajează să sprijine democrația și drepturile omului în relațiile sale externe, în conformitate cu principiile libertății, democrației, respectării drepturilor omului, a libertăților fundamentale și a statului de drept⁷.

Instrumentele financiare ale Uniunii Europene privind drepturile omului. Uniunea Europeană urmărește să integreze preocupările legate de drepturile omului în toate politicile și programele sale și dispune de diferite instrumente politice în acest domeniu pentru acțiuni specifice – inclusiv finanțarea proiectelor specifice prin intermediul instrumentelor financiare ale Uniunii Europene.

Instrumentul European pentru Democrație și Drepturile Omului dispune de un buget de 1,3 miliarde de euro alocate în perioada de programare bugetară 2014-2020 și sprijină actorii societății civile care promovează drepturile omului și democrația. Acest instrument se caracterizează prin faptul că acordul guvernului în cauză nu este necesar. Alte instrumente financiare care se ocupă de drepturile omului includ: Instrumentul de Cooperare pentru Dezvoltare, Instrumentul de Stabilitate, Instrumentul European de Vecinătate și Parteneriat și Fondul European de Dezvoltare. Fondul European pentru Democrație este o fundație de drept privat, susținută de UE și statele sale membre. Bugetul alocat exercițiului financiar 2014-2020 pentru politica externă și de securitate comună a Uniunii este de 2,3 mld. euro și acoperă diferite activități dar în special se ocupă cu gestionarea crizelor.

³ www.ampost.ro

⁴ A se vedea **Irina Moroianu Zlătescu**, *Drepturile omului – un sistem în evoluție*, IRDO, București, 2008, p. 60 și urm.

⁵ Art. 1, alin. (3)

⁶ www.mae.ro

⁷ www.europarl.europa.eu

În conformitate cu Recomandarea Comitetului de Miniștri (2004) 4, cu Declarația de la Interlaken din 2010 precum și cu cea de la Brighton din 2012, a fost înființat Programul European pentru Formarea Juriștilor în Domeniul Drepturilor Omului – Programul HELP care asistă statele membre ale Consiliului Europei în implementarea Convenției Europene a Drepturilor Omului la nivel național⁸. Acest lucru este realizat prin consolidarea capacității judecătorilor, avocaților și procurorilor din toate cele 47 de state membre de a aplica CEDO în exercitarea atribuțiilor lor profesionale curente.

La 25 iunie 2012, Consiliul European a adoptat un Cadru strategic privind drepturile omului și democrația, însoțit de un „plan de acțiune” pentru punerea în aplicare a acestuia. Acesta definește principiile, obiectivele și prioritățile pentru a îmbunătăți eficiența și coerența politicii Uniunii Europene în următorii zece ani. Aceste principii includ integrarea drepturilor omului în toate politicile Uniunii, inclusiv atunci când politicile interne și externe se suprapun precum și adoptarea unei abordări mai bine adaptate. Planul de acțiune stabilește măsuri specifice pentru perioada până la 31 decembrie 2014. În 2015, însă, trebuie adoptat un nou plan de acțiune, pe baza evaluării primului dar și a orientărilor politice ale Vicepreședintelui Comisiei/Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru politica externă și de securitate.

Uniunea Europeană include drepturile omului în mod regulat în dialogurile politice realizate cu țări terțe sau organizații regionale prin desfășurarea de dialoguri și consultări dedicate drepturilor omului în peste 40 de țări.

Aproape toate cele 79 de state din Africa, Caraibe și Pacific întrețin un dialog tematic cu Uniunea Europeană, pe baza articolului 8 din Acordul de la Cotonou care stipulează că dialogul politic ar trebui să includă o ”evaluare regulată a progreselor înregistrate în ceea ce privește respectarea drepturilor omului”. De asemenea, Uniunea Europeană promovează drepturile omului și prin participarea sa la foruri multilaterale cum ar fi Comitetul al III-lea al Adunării Generale a ONU, Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa și Consiliul Europei.

Așadar, dacă România nu reușește să atragă fonduri europene nerambursabile puse la dispoziție de către Uniunea Europeană iar proiectele vor fi finanțate prea mult din bugetul de stat, atunci ar putea exista situația ca economia românească să rămână fără resurse de finanțare.

Țara noastră ar putea deveni unul din principalii beneficiari ai acestor fonduri nerambursabile în perioada de programare 2014-2020, investind în special în agricultură pe care Comisia Europeană intenționează să le mărească substanțial pentru regiunile sărace dar și în infrastructură.

Instituțiile abilitate în ceea ce privesc drepturile omului ar trebui să dispună de un portofoliu mai mare de proiecte care pot fi finanțate din bani europeni nerambursabili oferii României de către Uniunea Europeană astfel încât toate persoanele, indiferent de rasă, religie, sex, pregătire profesională să beneficieze de condiții de trai decente în care nu există discriminare.

⁸ www.helpcoe.org/help-programme